

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — पद पाठः

तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

न्यूनकर्माभिधानं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । अकामयत् । प्रजा इति प्र—जाः । सृजेय । इति । सः । तपः ।
अतप्यत् । सः । सर्पान् । असृजत् । सः । अकामयत् । प्रजा इति प्र—जाः । सृजेय । इति ।
सः । द्वितीयम् । अतप्यत् । सः । वयांसि । असृजत् । सः । अकामयत् । प्रजा इति प्र—
जाः । सृजेय । इति । सः । तृतीयम् । अतप्यत् । सः । एतम् । दीर्घितवादमिति दीर्घित—
वादम् । अपश्यत् । तम् । अवदत् । ततः । वै । सः । प्रजा इति प्र—जाः । असृजत् । यत् ।
तपः । तत्त्वा । दीर्घितवादमिति दीर्घित—वादम् । वदति । प्रजा इति प्र—जाः । एव । तत् ।
यजमानः । १ (५०) ॥ [१] ॥ सृजते । यत् । वै । दीर्घितः । अमेद्ध्यम् । पश्यति । अपेति ।
अस्मात् । दीर्घा । क्रामति । नीलम् । अस्य । हरः । वीति । एति । अबद्धम् । मनः । दरिद्रम् ।
चख्षुः । सूर्यः । ज्योतिषाम् । श्रेष्ठः । दीर्घे । मा । मा । हासीः । इति । आह । न । अस्मात् ।
दीर्घा । अपेति । क्रामति । न । अस्य । नीलम् । न । हरः । वीति । एति । यत् । वै । दीर्घितम् ।
अभिवर्षतीत्यभि—वर्षति । दिव्याः । आपः । अशान्ताः । ओजः । बलम् । दीर्घाम् । २
(५०) ॥ [२] ॥ तपः । अस्य । निरिति । घ्नन्ति । उन्दतीः । बलम् । धत्त । ओजः । धत्त ।
बलम् । धत्त । मा । मे । दीर्घाम् । मा । तपः । निरिति । वधिष्ट । इति । आह । एतत् । एव ।
सर्वम् । आत्मन् । धत्ते । न । अस्य । ओजः । बलम् । न । दीर्घाम् । न । तपः । निरिति ।
घ्नन्ति । अग्निः । वै । दीर्घितस्य । देवता । सः । अस्मात् । एतर्हि । तिरः । इव । यर्हि । याति ।

तम्। ईश्वरम्। रखांसि। हन्तोः॑। ३ (५०) ॥ [३] ॥ भद्रात्। अभीति॑। श्रेयः॑। प्रेति॑।
 इहि॑। बृहस्पतिः॑। पुर एतेति॑ पुरः—एता॑। ते। अस्तु॑। इति॑। आह॑। ब्रह्म॑। वै। देवाना॑म्। बृह-
 स्पतिः॑। तम्। एव॑। अन्वारभत॑ इत्यनु—आरभते। सः। एनम्॑। समिति॑। पारयति॑। एति॑।
 इदम्। अगन्म॑। देवयजनमिति॑ देव—यजनम्। पृथिव्याः॑। इति॑। आह॑। देवयजनमिति॑ देव—
 यजनम्। हि। एषः॑। पृथिव्याः॑। आगच्छतीत्या॑—गच्छति। यः। यजते॑। विश्वे॑। देवाः। यत्।
 अजुषन्त॑। पूर्वे॑। इति॑। आह॑। विश्वे॑। हि। एतत्। देवाः। जोषयन्ते॑। यत्। ब्राह्मणाः॑। ऋक्सामा-
 भ्यामित्यृक्साम—भ्याम्। यजुषा॑। सन्तरन्त॑ इति॑ सं—तरन्तः। इति॑। आह॑। ऋक्सामा-
 भ्यामित्यृक्साम—भ्याम्। हि। एषः॑। यजुषा॑। सन्तरतीति॑ सं—तरति। यः। यजते॑। रायः॑।
 पोषेण॑। समिति॑। इषा॑। मदेम॑। इति॑। आह॑। आशिषमित्या॑—शिषम्। एव॑। एताम्। एति॑।
 शास्ते ॥ [४] ॥

(यजमानो दीक्षां हन्तो ब्राह्मणा श्रतुर्विंशतिश्च)

॥ १ ॥

एषः॑। ते। गायत्रः॑। भागः॑। इति॑। मे। सोमाय॑। ब्रूतात्। एषः॑। ते। त्रैष्टुभः॑। जागतः॑।
 भागः॑। इति॑। मे। सोमाय॑। ब्रूतात्। छन्दोमानामिति॑ छन्दः—माना॑म्। साम्राज्यमिति॑ साम्—
 राज्यम्। गच्छ॑। इति॑। मे। सोमाय॑। ब्रूतात्। यः। वै। सोमम्॑। राजानम्॑। साम्राज्यमिति॑
 साम्—राज्यम्। लोकम्। गमयित्वा॑। क्रीणाति॑। गच्छति॑। स्वाना॑म्। साम्राज्यमिति॑ साम्—
 राज्यम्। छन्दांसि॑। खलु॑। वै। सोमस्य॑। राज्ञः॑। साम्राज्य इति॑ साम्—राज्यः॑। लोकः॑।
 पुरस्तात्। सोमस्य॑। क्रयात्। एवम्। अभीति॑। मन्त्रयेत्। साम्राज्यमिति॑ साम्—राज्यम्।
 एव॑। ५ (५०) ॥ [५] ॥ एनम्॑। लोकम्। गमयित्वा॑। क्रीणाति॑। गच्छति॑। स्वाना॑म्। साम्रा-
 ज्यमिति॑ साम्—राज्यम्। यः। वै। तानूनग्रस्येति॑ तानू—नग्रस्य॑। प्रतिष्ठामिति॑ प्रति—स्थाम्।
 वेद॑। प्रतीति॑। एव॑। तिष्ठति॑। ब्रह्मवादिन॑ इति॑ ब्रह्म—वादिनः॑। वदन्ति॑। न। प्राश्नन्तीति॑ प्र—
 अश्नन्ति॑। न। जुहति॑। अथ॑। क॑। तानूनग्रमिति॑ तानू—नग्रम्। प्रतीति॑। तिष्ठति॑। इति॑। प्रजा-
 पताविति॑ प्रजा—पतौ। मनसि॑। इति॑। ब्रूयात्। त्रिः॑। अवेति॑। जिघ्रेत्। प्रजापताविति॑ प्रजा—
 पतौ। त्वा॑। मनसि॑। जुहोमि॑। इति॑। एषा॑। वै। तानूनग्रस्येति॑ तानू—नग्रस्य॑। प्रतिष्ठेति॑ प्रति—

स्था। यः। ए॒वम्। वे॒द। प्र॒तीति॑। ए॒व। ति॒ष्ठति॑। यः। ६ (५०) ॥ [६] ॥ वै। अ॒द॒ध्व॒र्योः।
 प्र॒ति॒ष्ठा॒मिति॑ प्र॒ति—स्था॒म्। वे॒द। प्र॒तीति॑। ए॒व। ति॒ष्ठति॑। यतः। म॒न्येत॑। अ॒न॒भि॒क्र॒म्येत्य॑न॒भि—
 क्र॒म्य॒। हो॒ष्या॒मि॒। इति॑। तत्। ति॒ष्ठन्न॑। ए॒ति॑। श्रा॒वये॑त्। ए॒षा। वै। अ॒द॒ध्व॒र्योः। प्र॒ति॒ष्ठेति॑ प्र॒ति—
 स्था॒। यः। ए॒वम्। वे॒द। प्र॒तीति॑। ए॒व। ति॒ष्ठति॑। यत्। अ॒भि॒क्र॒म्येत्य॑भि—क्र॒म्य॒। जुहु॑यात्।
 प्र॒ति॒ष्ठा॒या इति॑ प्र॒ति—स्था॒याः। इ॒यात्। तस्मा॑त्। स॒मा॒न॒त्र॒। ति॒ष्ठता॑। हो॒त॒व्य॑म्। प्र॒ति॒ष्ठित्या॑
 इति॑ प्र॒ति—स्थि॒त्यै॒। यः। वै। अ॒द॒ध्व॒र्योः। स्व॒म्। वे॒द। स्व॒वा॒निति॑ स्व—वा॒न्। ए॒व। भ॒वति॑।
 स्नु॒क्। वै। अ॒स्य॒। स्व॒म्। वा॒य॒व्य॑म्। अ॒स्य॒। ७ (५०) ॥ [७] ॥ स्व॒म्। च॒म॒सः। अ॒स्य॒।
 स्व॒म्। यत्। वा॒य॒व्य॑म्। वा॒। च॒म॒सम्। वा॒। अ॒न॒न्वा॒र॒भ्येत्य॑न॒नु—आ॒र॒भ्य॒। आ॒श्रा॒वये॑दित्या॑—
 श्रा॒वये॑त्। स्वा॒त्। इ॒यात्। तस्मा॑त्। अ॒न्वा॒र॒भ्येत्य॑नु—आ॒र॒भ्य॒। आ॒श्रा॒व्य॒मित्या॑—श्रा॒व्य॑म्।
 स्वा॒त्। ए॒व। न। ए॒ति॒। यः। वै। सोम॑म्। अ॒प्र॒ति॒ष्ठा॒प्येत्य॑प्र॒ति—स्था॒प्य॒। स्तो॒त्रम्। उ॒पा॒क॒रो—
 तीत्यु॑प—आ॒क॒रोति॑। अ॒प्र॒ति॒ष्ठित॑ इत्य॒प्रति॑—स्थि॒तः। सोमः॑। भ॒वति॑। अ॒प्र॒ति॒ष्ठित॑ इत्य॒प्रति॑—
 स्थि॒तः। स्तोमः॑। अ॒प्र॒ति॒ष्ठिता॑नीत्य॒प्रति॑—स्थि॒तानि॑। उ॒क्थानि॑। अ॒प्र॒ति॒ष्ठित॑ इत्य॒प्रति॑—स्थि॒तः।
 यज॑मानः। अ॒प्र॒ति॒ष्ठित॑ इत्य॒प्रति॑—स्थि॒तः। अ॒ध्व॒र्युः। वा॒य॒व्य॑म्। वै। सोम॑स्य॒। प्र॒ति॒ष्ठेति॑ प्र॒ति—
 स्था॒। च॒म॒सः। अ॒स्य॒। प्र॒ति॒ष्ठेति॑ प्र॒ति—स्था॒। सोमः॑। स्तोम॑स्य॒। स्तोमः॑। उ॒क्थाना॑म्। ग्र॒हम्।
 वा॒। गृही॑त्वा। च॒म॒सम्। वा॒। उ॒न्नीये॑त्यु॒त्—नीय॑। स्तो॒त्रम्। उ॒पा॒कुर्या॑दित्यु॒प—आ॒कुर्या॑त्।
 प्र॒तीति॑। ए॒व। सोम॑म्। स्था॒पय॑ति। प्र॒तीति॑। स्तोम॑म्। प्र॒तीति॑। उ॒क्थानि॑। प्र॒तीति॑। यज॑मानः।
 ति॒ष्ठति॑। प्र॒तीति॑। अ॒द॒ध्व॒र्युः ॥ [८] ॥

(ए॒व ति॒ष्ठति॒ यो वा॒य॒व्य॑मस्य॒ ग्र॒ह॒व्यै का॒न्न वि॒शति॑श्च)

॥ २ ॥

★

य॒ज्ञम्। वै। ए॒तत्। स॒मिति॑। भ॒रन्ति॑। यत्। सोम॑क॒र्य॒ण्या इति॑ सोम—क॒र्य॒ण्यै। प॒दम्।
 य॒ज्ञ॒मुख॑मिति॑ य॒ज्ञ—मुख॑म्। ह॒वि॒र्द्धाने॑ इति॑ ह॒विः—धा॒ने॑। य॒र्हि॑। ह॒वि॒र्द्धाने॑ इति॑ ह॒विः—
 धा॒ने॑। प्रा॒ची इति॑। प्र॒व॒र्तये॑युरिति॑ प्र—व॒र्तये॑युः। त॒र्हि॑। तेन॑। अ॒र॒व्य॑म्। उ॒पेति॑। अ॒ज्या॒त्।
 य॒ज्ञ॒मुख॑ इति॑ य॒ज्ञ—मुखे॑। ए॒व। य॒ज्ञम्। अ॒नु॒। स॒मिति॑। त॒नोति॑। प्रा॒ञ्च॑म्। अ॒ग्नि॑म्। प्रेति॑।
 ह॒रन्ति॑। उ॒दि॒ति॑। प॒त्नी॑म्। ए॒ति॑। न॒यन्ति॑। अ॒न्विति॑। अ॒ना॒सि॑। प्रेति॑। व॒र्तय॑न्ति॒। अथ॑। वै।

अस्य। एषः। धिष्णियः। हीयते। सः। अन्विति। ध्यायति। सः। ईश्वरः। रुद्रः। भूत्वा। ९
(५०) ॥ [९] ॥ प्रजामिति प्र—जाम्। पशून्। यजमानस्य। शमयितोः। यर्हि। पशुम्।
आप्रीतमित्या—प्रीतम्। उदञ्चम्। नयन्ति। तर्हि। तस्य। पशुश्रपणमिति पशु—श्रपणम्।
हरेत्। तेन। एव। एनम्। भागिनम्। करोति। यजमानः। वै। आहवनीय इत्या—हवनीयः।
यजमानम्। वै। एतत्। वीति। करुषन्ते। यत्। आहवनीयादित्या—हवनीयात्। पशुश्रपणमिति
पशु—श्रपणम्। हरन्ति। सः। वा। एव। स्यात्। निर्मन्थ्यमिति निः—मन्थ्यम्। वा। कुर्यात्।
यजमानस्य। सात्मत्वायेति सात्म—त्वाय। यदि। पशोः। अवदानमित्यव—दानम्। नश्येत्।
आज्यस्य। प्रत्याख्यायमिति प्रति—आख्यायम्। अवेति। द्येत्। सा। एव। ततः। प्रायश्चित्तिः।
ये। पशुम्। विमग्नीरन्निति वि—मग्नीरन्न। यः। तान्। कामयेत्। आर्तिम्। एति। ऋच्छेयुः।
इति। कुवित्। अङ्ग। इति। नमोवृक्तिवत्येति नमोवृक्ति—वत्या। ऋचा। आग्नीदध्न इत्याग्नि—
इध्रे। जुहुयात्। नमोवृक्तिमिति नमः—वृक्तिम्। एव। एषाम्। वृद्धे। ताजक्। आर्तिम्। एति।
ऋच्छन्ति ॥ [१०] ॥

(भूत्वा ततः षड्विंशतिश्च)

॥ ३ ॥

★

प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः। जायमानाः। प्रजा इति प्र—जाः। जाताः। च। याः। इमाः॥
तस्मै॥ प्रति। प्रेति। वेदय। चिकित्वान्। अन्विति। मन्यताम्॥ इमम्। पशुम्। पशुपत
इति पशु—पते। ते। अद्य। बद्धामि। अग्ने। सुकृतस्येति सु—कृतस्य। मद्ध्ये॥ अन्विति।
मन्यस्व। सुयजेति सु—यजा। यजाम्। जुष्टम्। देवानाम्। इदम्। अस्तु। हव्यम्॥ प्रजा-
नन्त इति प्र—जानन्तः। प्रतीति। गृह्णन्ति। पूर्वे॥ प्राणमिति प्र—अनम्। अङ्गेभ्यः। परीति।
आचरन्तमित्या—चरन्तम्॥ सुवर्गमिति सुवः—गम्। याहि। पथिभिरिति पथि—भिः। देवया-
नैरिति देव—यानैः। ओषधीषु। प्रतीति। तिष्ठ। शरीरैः॥ येषाम्। ईशे॥ ११ (५०) ॥ [११] ॥
पशुपतिरिति पशु—पतिः। पशूनाम्। चतुष्पदामिति चतुः—पदाम्। उत। च। द्विपदामिति
द्वि—पदाम्॥ निष्क्रीत इति निः—क्रीतः। अयम्। यज्ञियम्। भागम्। एतु। रायः। पोषाः।
यजमानस्य। सन्तु॥ ये। बद्ध्यमानम्। अन्विति। बद्ध्यमानाः। अभ्यैखन्तेत्यभि—ऐखन्त।

मनसा । चरवृषा । च ॥ अग्निः । तान् । अग्ने । प्रेति । मुमोक्तु । देवः । प्रजापतिरिति प्रजा—
पतिः । प्रजयेति प्र—जया । सविदान इति सं—विदानः ॥ ये । आरण्याः । पशवः । विश्वरूपा
इति विश्व—रूपाः । विरूपा इति वि—रूपाः । सन्तः । बहुधेति बहु—धा । एकरूपा इत्येक—
रूपाः ॥ वायुः । तान् । अग्ने । प्रेति । मुमोक्तु । देवः । प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः । प्रजयेति प्र—
जया । सविदान इति सं—विदानः ॥ प्रमुञ्चमाना इति प्र—मुञ्चमानाः । १२ (५०) ॥ [१२] ॥
भुवनस्य । रेतः । गातुम् । धत्त । यजमानाय । देवाः ॥ उपाकृतमित्युप—आकृतम् । शश—
मानम् । यत् । अस्थात् । जीवम् । देवानाम् । अपीति । एतु । पार्थः ॥ नाना । प्राण इति प्र—
अनः । यजमानस्य । पशुना । यज्ञः । देवेभिः । सह । देवयान इति देव—यानः ॥ जीवम् ।
देवानाम् । अपीति । एतु । पार्थः । सत्याः । सन्तु । यजमानस्य । कामाः ॥ यत् । पशुः । मायुम् ।
अकृत । उरः । वा । पद्भिरिति पत्—भिः । आहत इत्या—हते ॥ अग्निः । मा । तस्मात् । एनसः ।
विश्वात् । मुञ्चतु । अश्वसः ॥ शमितारः । उपेतनेत्युप—एतन । यज्ञम् । १३ (५०) ॥ [१३] ॥
देवेभिः । इन्वितम् ॥ पाशात् । पशुम् । प्रेति । मुञ्चत । बन्धात् । यज्ञपतिमिति यज्ञ—पतिम् ।
परि ॥ अदितिः । पाशम् । प्रेति । मुमोक्तु । एतम् । नमः । पशुभ्य इति पशु—भ्यः । पशुप—
तय इति पशु—पतये । करोमि ॥ अरातीयन्तम् । अधरम् । कृणोमि । यम् । द्विष्मः । तस्मिन्न ।
प्रतीति । मुञ्चामि । पाशम् ॥ त्वाम् । उ । ते । दधिरे । हव्यवाहमिति हव्य—वाहम् । श्रुतं कर्तार—
मिति श्रुतं—कर्तारम् । उत । यज्ञियम् । च ॥ अग्ने । सदरवृष इति स—दरवृषः । सतनुरिति स—
तनुः । हि । भूत्वा । अथ । हव्या । जातवेद इति जात—वेदः । जुषस्व ॥ जातवेद इति जात—
वेदः । वपया । गच्छ । देवान् । त्वम् । हि । होता । प्रथमः । बभूथ ॥ घृतेन । त्वम् । तनुवः । वर्द्ध—
यस्व । स्वाहाकृतमिति स्वाहा—कृतम् । हविः । अदन्तु । देवाः ॥ स्वाहा । देवेभ्यः । देवेभ्यः ।
स्वाहा ॥ [१४] ॥

(ईशे प्रमुञ्चमाना यज्ञं त्वं षोडश च)

॥ ४ ॥

प्राजापत्या इति प्राजा—पत्याः । वै । पशवः । तेषाम् । रुद्रः । अधिपतिरित्यधि—पतिः ।
यत् । एताभ्याम् । उपाकरोतीत्युप—आकरोति । ताभ्याम् । एव । एनम् । प्रतिप्रोच्येति प्रति—

प्रोच्य। एति। लभते। आत्मनः। अनाव्रस्कायेत्यना—व्रस्काय। द्वाभ्याम्। उपाकरातीत्युप—
आकरोति। द्विपादिति द्वि—पात्। यजमानः। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। उपाकृत्ये-
त्युप—आकृत्य। पञ्च। जुहोति। पाङ्क्ताः। पशवः। पशून्। एव। अवेति। रुन्धे। मृत्यवे।
वै। एषः। नीयते। यत्। पशुः। तम्। यत्। अन्वारभेतेत्यनु—आरभेत। प्रमायुक इति प्र—
मायुकः। यजमानः। स्यात्। नाना। प्राण इति प्र—अनः। यजमानस्य। पशुना। इति।
आह। व्यावृत्त्या इति वि—आवृत्त्यै। १५ (५०) ॥ [१५] ॥ यत्। पशुः। मायुम्। अकृत।
इति। जुहोति। शान्त्यै। शमितारः। उपेतनेत्युप—एतन। इति। आह। यथायजुरिति यथा—
यजुः। एव। एतत्। वपायाम्। वै। आहियमाणायामित्या—हियमाणायाम्। अग्नेः। मेघः।
अपेति। क्रामति। त्वाम्। उ। ते। दधिरे। हव्यवाहमिति हव्य—वाहम्। इति। वपाम्। अभीति।
जुहोति। अग्नेः। एव। मेघम्। अवेति। रुन्धे। अथो इति। श्रुतत्वायेति श्रुत—त्वाय। पुरस्ता-
थस्वाहाकृतय इति पुरस्तात्—स्वाहाकृतयः। वै। अन्ये। देवाः। उपरिष्ठाथस्वाहाकृतय इत्युप-
रिष्ठात्—स्वाहाकृतयः। अन्ये। स्वाहा। देवेभ्यः। देवेभ्यः। स्वाहा। इति। अभितः। वपाम्।
जुहोति। तान्। एव। उभयान्। प्रीणाति ॥ [१६] ॥

(व्यावृत्त्या अभितौ वपां पञ्च च)

॥ ५ ॥

★

यः। वै। अयथादेवतमित्ययथा—देवतम्। यज्ञम्। उपचरतीत्युप—चरति। एति। देव-
ताभ्यः। वृश्च्यते। पापीयान्। भवति। यः। यथादेवतमिति यथा—देवतम्। न। देवताभ्यः।
एति। वृश्च्यते। वसीयान्। भवति। आग्नेय्या। ऋचा। आग्नीदध्रमित्याग्नि—इदध्रम्। अभीति।
मृशेत्। वैष्णव्या। हविर्द्धानमिति हविः—धानम्। आग्नेय्या। सुचः। वायव्या। वायव्यानि।
ऐन्द्रिया। सदः। यथादेवतमिति यथा—देवतम्। एव। यज्ञम्। उपेति। चरति। न। देव-
ताभ्यः। एति। वृश्च्यते। वसीयान्। भवति। युनज्मि। ते। पृथिवीम्। ज्योतिषा। सह। युनज्मि।
वायुम्। अन्तरिक्षेण। १७ (५०) ॥ [१७] ॥ ते। सह। युनज्मि। वाचम्। सह। सूर्येण। ते।
युनज्मि। तिस्रः। विपृच इति वि—पृचः। सूर्यस्य। ते॥ अग्निः। देवता। गायत्री। छन्दः।
उपाशोरित्युप—अशोः। पात्रम्। असि। सोमः। देवता। त्रिष्टुप्। छन्दः। अन्तर्यामस्ये-

त्यन्तः—यामस्य। पात्रम्। असि। इन्द्रः। देवता। जगती। छन्दः। इन्द्रवायुवोरितिन्द्र—
वायुवोः। पात्रम्। असि। बृहस्पतिः। देवता। अनुष्टुबित्यनु—स्तुप्। छन्दः। मित्रावरुणयो-
रिति मित्रा—वरुणयोः। पात्रम्। असि। अश्विनौ। देवता। पङ्क्तिः। छन्दः। अश्विनौ। पात्रम्।
असि। सूर्यः। देवता। बृहती। १८ (५०) ॥ [१८] ॥ छन्दः। शुकस्य। पात्रम्। असि।
चन्द्रमाः। देवता। सतोबृहतीति सतः—बृहती। छन्दः। मन्थिनः। पात्रम्। असि। विश्वे।
देवाः। देवता। उष्णिहा। छन्दः। आग्रयणस्य। पात्रम्। असि। इन्द्रः। देवता। ककुत्।
छन्दः। उक्थानाम्। पात्रम्। असि। पृथिवी। देवता। विराडिति वि—राट्। छन्दः। ध्रुवस्य।
पात्रम्। असि ॥ [१९] ॥

(अन्तरिक्षेण बृहती त्रयस्त्रिंशच्च)

॥ ६ ॥

★

इष्टर्गः। वै। अदध्वर्युः। यजमानस्य। इष्टर्गः। खलु। वै। पूर्वः। अष्टुः। र्षीयते।
आसन्यात्। मा। मन्त्रात्। पाहि। कस्याः। चित्। अभिशस्त्या इत्यभि—शस्त्याः। इति।
पुरा। प्रातरनुवाकादिति प्रातः—अनुवाकात्। जुहुयात्। आत्मने। एव। तत्। अदध्वर्युः।
पुरस्तात्। शर्म। नह्यते। अनात्यै। सव्वेशायेति सं—वेशाय। त्वा। उपवेशायेत्युप—वेशाय।
त्वा। गायत्रियाः। त्रिष्टुभः। जगत्याः। अभिभूत्या इत्यभि—भूत्यै। स्वाहा। प्राणापानाविति
प्राण—अपानौ। मृत्योः। मा। पातम्। प्राणापानाविति प्राण—अपानौ। मा। मा। हासिष्टम्।
देवतासु। वै। एते। प्राणापानयोरिति प्राण—अपानयोः। २० (५०) ॥ [२०] ॥ व्यायच्छन्त
इति वि—आयच्छन्ते। येषाम्। सोमः। समृच्छत इति सं—ऋच्छते। सव्वेशायेति सं—वेशाय।
त्वा। उपवेशायेत्युप—वेशाय। त्वा। इति। आह। छन्दांसि। वै। सव्वेश इति सं—वेशः। उप-
वेश इत्युप—वेशः। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। एव। अस्य। छन्दांसि। वृद्धे। प्रेतिवन्तीति
प्रेति—वन्ति। आज्यानि। भवन्ति। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै। मरुत्वतीः। प्रतिपद इति
प्रति—पदः। विजित्या इति वि—जित्यै। उमे इति। बृहद्रथन्तरे इति बृहत्—रथन्तरे। भवतः।
इयम्। वाव। रथन्तरमिति रथम्—तरम्। असौ। बृहत्। अभ्याम्। एव। एनम्। अन्तः। एति।
अद्य। वाव। रथन्तरमिति रथम्—तरम्। श्वः। बृहत्। अद्याश्वादित्यद्य—श्वात्। एव। एनम्।

अ॒न्तः । ए॒ति । भू॒तम् । २१ (५०) ॥ [२१] ॥ वा॒व । र॒थ॒न्त॒र॒मि॒ति र॒थम्—त॒रम् । भ॒वि॒ष्य॒त् ।
 बृ॒हत् । भू॒तात् । च । ए॒व । ए॒नम् । भ॒वि॒ष्य॒तः । च । अ॒न्तः । ए॒ति । प॒रि॒मि॒त॒मि॒ति प॒रि—मि॒तम् ।
 वा॒व । र॒थ॒न्त॒र॒मि॒ति र॒थम्—त॒रम् । अ॒प॒रि॒मि॒त॒मि॒त्य॒प॒रि—मि॒तम् । बृ॒हत् । प॒रि॒मि॒ता॒दि॒ति प॒रि—
 मि॒तात् । च । ए॒व । ए॒नम् । अ॒प॒रि॒मि॒ता॒दि॒त्य॒प॒रि—मि॒तात् । च । अ॒न्तः । ए॒ति । वि॒श्वामि॒त्रज॒-
 म॒द॒ग्नी इति॑ वि॒श्वामि॒त्र—ज॒म॒द॒ग्नी । व॒सि॒ष्ठेन॑ । अ॒स्प॒र्द्धे॒ताम् । सः । ए॒तत् । ज॒म॒द॒ग्निः । वि॒ह॒व्य॒-
 मि॒ति वि—ह॒व्यम् । अ॒प॒श्य॒त् । तेन॑ । वै । सः । व॒सि॒ष्ठस्य॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्यम् । अ॒वृ॒ङ्क्ष॒ । यत् ।
 वि॒ह॒व्य॒मि॒ति वि—ह॒व्यम् । श॒स्य॒ते । इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । तत् । वी॒र्यम् । य॒ज॒मानः॑ । भ्रातृ॒व्यस्य॑ ।
 वृ॒ङ्क्षे । य॒स्य । भू॒यांसः॑ । य॒ज्ञ॒क्र॒त॒व इति॑ य॒ज्ञ—क्र॒त॒वः । इति॑ । आ॒हुः । सः । दे॒वताः॑ । वृ॒ङ्क्षे ।
 इति॑ । य॒दि । अ॒ग्नि॒ष्टोम॑ इत्य॒ग्नि—स्तो॒मः । सोमः॑ । प॒र॒स्तात् । स्यात् । उ॒क्थ्यम् । कु॒र्वीत॑ । य॒दि ।
 उ॒क्थ्यः॑ । स्यात् । अ॒ति॒रा॒त्र॒मि॒त्य॒ति—रा॒त्रम् । कु॒र्वीत॑ । य॒ज्ञ॒क्र॒तु॒भि॒रिति॑ य॒ज्ञ॒क्र॒तु—भिः॑ । ए॒व ।
 अ॒स्य । दे॒वताः॑ । वृ॒ङ्क्षे । व॒सी॒यान् । भ॒वति ॥ [२२] ॥

(प्राणापानयौ भूतं वृङ्क्षे ऽष्टाविंशतिश्च)

॥ ७ ॥

★

नि॒ग्रा॒भ्या इति॑ नि—ग्रा॒भ्याः । स्थ । दे॒व॒श्रु॒त इति॑ दे॒व—श्रु॒तः । आ॒युः । मे । त॒र्प॒य॒त । प्रा॒ण॒-
 मि॒ति प्र—अ॒नम् । म । त॒र्प॒य॒त । अ॒पा॒न॒मि॒त्य॒प—अ॒नम् । मे । त॒र्प॒य॒त । व्या॒न॒मि॒ति वि—अ॒नम् ।
 मे । त॒र्प॒य॒त । च॒ख॒षुः । मे । त॒र्प॒य॒त । श्रो॒त्रम् । मे । त॒र्प॒य॒त । म॒नः । मे । त॒र्प॒य॒त । वा॒चम् । मे ।
 त॒र्प॒य॒त । आ॒त्मा॒नम् । मे । त॒र्प॒य॒त । अ॒ङ्ग॒नि । म । त॒र्प॒य॒त । प्र॒जा॒मि॒ति प्र—जा॒म् । मे । त॒र्प॒य॒त ।
 प॒शून् । मे । त॒र्प॒य॒त । गृ॒हान् । मे । त॒र्प॒य॒त । ग॒णान् । मे । त॒र्प॒य॒त । स॒र्व॒ग॒ण॒मि॒ति स॒र्व—ग॒णम् ।
 मा । त॒र्प॒य॒त । त॒र्प॒य॒त । मा । २३ (५०) ॥ [२३] ॥ ग॒णाः । मे । मा । वी॒ति । तृ॒ष॒न्न । ओ॒ष॒धयः॑ ।
 वै । सोम॑स्य । वि॒शः । वि॒शः । ख॒लु । वै । रा॒ज्ञः । प्र॒दा॒तो॒रिति॑ प्र—दा॒तोः । ई॒श्व॒राः । ऐ॒न्द्रः ।
 सोमः॑ । अ॒वी॒वृ॒धम् । वः । म॒न॒सा । सु॒जा॒ता इति॑ सु—जा॒ताः । ऋ॒त॒प्र॒जा॒ता इत्यृ॒त—प्र॒जा॒ताः ।
 भ॒गे । इत् । वः । स्या॒म् ॥ इ॒न्द्रे॒ण । दे॒वीः । वी॒रु॒धः । स॒व्वि॒दा॒ना इति॑ सं—वि॒दा॒नाः । अ॒न्वि॒ति ।
 म॒न्य॒न्ता॒म् । स॒र्व॒ना॒य । सोम॑म् । इति॑ । आ॒ह । ओ॒ष॒धी॒भ्य इत्यो॒ष॒धि—भ्यः॑ । ए॒व । ए॒नम् । स्वा॒यै ।
 वि॒शः । स्वा॒यै । दे॒वता॒यै । नि॒र्या॒च्येति॑ निः—या॒च्य । अ॒भी॒ति । सु॒नो॒ति । यः । वै । सोम॑स्य ।

अभिषूयमाणस्येत्यभि—सूयमानस्य । २४ (५०) ॥ [२४] ॥ प्रथमः । अ॒शुः । स्कन्दति । सः । ई॒श्वरः । इन्द्रि॒यम् । वी॒र्यम् । प्र॒जामिति॑ प्र—जाम् । प॒शून् । यज॑मानस्य । निर॒हन्तो॒रिति॑ निः—हन्तोः । तम् । अ॒भीति॑ । मन्त्र॒येत॑ । एति॑ । मा । अ॒स्कान् । स॒ह । प्र॒जयेति॑ प्र—जया॑ । स॒ह । रा॒यः । पोषे॑ण । इन्द्रि॒यम् । मे । वी॒र्यम् । मा । निरिति॑ । व॒धीः । इति॑ । आ॒शिष॒मित्या॑—शिषम् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । शा॒स्ते । इन्द्रि॒यस्य॑ । वी॒र्यस्य॑ । प्र॒जाया॑ इति॑ प्र—जायै॑ । प॒शूनाम् । अनि॒र्घाता॒येत्यनिः॑—घा॒ताय॑ । द्र॒प्सः । च॒स्कन्द॑ । पृ॒थि॒वीम् । अ॒न्विति॑ । द्याम् । इ॒मम् । च॒ । योनि॑म् । अ॒न्विति॑ । यः । च॒ । पूर्वेः॑ । तृतीय॑म् । योनि॑म् । अ॒न्विति॑ । स॒ञ्चर॑न्तमिति॑ सं—चर॑न्तम् । द्र॒प्सम् । जुहो॑मि । अ॒न्विति॑ । स॒प्त । होत्राः ॥ [२५] ॥

(तर्पयन्त मा ऽभिषूयमाणस्य यश्च दशं च)

॥ ८ ॥

★

यः । वै । दे॒वान् । दे॒वय॑शसेनेति॑ दे॒व—य॑शसेन । अ॒र्पय॑ति । म॒नुष्या॑न् । म॒नुष्य॑यशसेनेति॑ म॒नुष्य—य॑शसेन । दे॒वय॑शसीति॑ दे॒व—य॑शसी । ए॒व । दे॒वेषु॑ । भ॒वति॑ । म॒नुष्य॑यशसीति॑ म॒नुष्य—य॑शसी । म॒नुष्येषु॑ । या॒न् । प्रा॒चीन॑म् । आ॒ग्रय॑णात् । ग्र॒हान् । गृ॒हीया॑त् । ता॒न् । उ॒पा॒श्रु॒ष्वित्युप॑—अ॒शु । गृ॒हीया॑त् । या॒न् । ऊ॒र्ध्वान् । ता॒न् । उ॒प॒ब्दि॒मत॑ इत्यु॒प॒ब्दि—म॑तः । दे॒वान् । ए॒व । तत् । दे॒वय॑शसेनेति॑ दे॒व—य॑शसेन । अ॒र्पय॑ति । म॒नुष्या॑न् । म॒नुष्य॑यशसेनेति॑ म॒नुष्य—य॑शसेन । दे॒वय॑शसीति॑ दे॒व—य॑शसी । ए॒व । दे॒वेषु॑ । भ॒वति॑ । म॒नुष्य॑यशसीति॑ म॒नुष्य—य॑शसी । म॒नुष्येषु॑ । अ॒ग्निः । प्रा॒तस्स॒वन॑ इति॑ प्रा॒तः—स॒वने॑ । पा॒तु । अ॒स्मान् । वै॒श्वान॑रः । म॒हिना॑ । वि॒श्वश॑म्भू॒रिति॑ वि॒श्व—श॑म्भूः ॥ सः । नः । पा॒वकः॑ । द्र॒वि॒णम् । द॒धातु॑ । २६ (५०) ॥ [२६] ॥ आ॒यु॒ष्मन्तः॑ । स॒हभ॑र॒ष्वा इति॑ स॒ह—भ॑र॒ष्वाः । स्या॑म ॥ वि॒श्वे॑ । दे॒वाः । म॒रुतः॑ । इन्द्रः॑ । अ॒स्मान् । अ॒स्मिन्न॑ । द्वि॒तीये॑ । स॒वने॑ । न । ज॒ह्युः ॥ आ॒यु॒ष्मन्तः॑ । प्रि॒यम् । ए॒षाम् । व॒दन्तः॑ । व॒यम् । दे॒वाना॑म् । सु॒म॒तावि॑ति॑ सु—म॒तौ । स्या॑म ॥ इ॒दम् । तृतीय॑म् । स॒र्वन॑म् । क॒वीना॑म् । ऋ॒तेन॑ । ये । च॒म॒सम् । ऐ॒र॒यन्त॑ ॥ ते । सौ॒ध॒न्व॒नाः । सु॒वः । आ॒न॒शा॒नाः । स्वि॑ष्टि॒मिति॑ सु—इ॒ष्टिम् । नः । अ॒भीति॑ । व॒सीयः॑ । न॒यन्तु॑ ॥ आ॒य॒त॒न॒वती॑रित्या॒य॒त॒न—व॒तीः । वै । अ॒न्याः । आ॒हु॒त॒य॒ इत्या॑—हु॒त॒यः । हू॒यन्ते॑ । अ॒ना॒य॒त॒ना इत्य॑ना—य॒त॒नाः । अ॒न्याः । याः । आ॒घा॒र॒वती॑रित्या॒घा॒र—व॒तीः ।

ताः। आ॒य॒त॒न॒व॒ती॒रि॒त्या॒य॒त॒न—व॒तीः। याः। २७ (५०) ॥ [२७] ॥ सौ॒म्याः। ताः। अ॒ना॒य॒त॒ना इत्य॑ना—य॒त॒नाः। ऐ॒न्द्र॒वा॒य॒व॒मि॒त्यैन्द्र॑—वा॒य॒व॒म्। आ॒दा॒ये॒त्या—दा॒य॒म्। आ॒घा॒र॒मि॒त्या—घा॒र॒म्। ए॒ति॒। घा॒र॒ये॒त्। अ॒द॒ध्व॒रः। य॒ज्ञः। अ॒य॒म्। अ॒स्तु। दे॒वाः। ओ॒ष॒धी॒भ्य इत्यो॑ष॒धि—भ्यः। प॒श॒वै॑। नः। ज॒ना॒य॒। वि॒श्व॒स्मै॑। भू॒ता॒य॒। अ॒ध्व॒रः। अ॒सि॒। सः। पि॒न्व॒स्व॒। घृ॒त॒व॒दि॒ति॒ घृ॒त—व॒त्। दे॒व॒। सो॒म॒। इति॑। सौ॒म्याः। ए॒व॒। तत्। आ॒हु॒ती॒रि॒त्या—हु॒तीः। आ॒य॒त॒न॒व॒ती॒रि॒त्या॒य॒त॒न—व॒तीः। क॒रो॒ति॒। आ॒य॒त॒न॒वा॒नि॒त्या॒य॒त॒न—वा॒न्। भ॒व॒ति॒। यः। ए॒व॒म्। वे॒द॒। अथो॑ इति॑। द्या॒वा॒पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा—पृ॒थि॒वी॒। ए॒व॒। घृ॒ते॒न॒। वी॒ति॒। उ॒न॒त्ति॒। ते इति॑। व्यु॒त्ते इति॑ वि—उ॒त्ते॒। उ॒प॒जी॒व॒नी॒ये इत्यु॑प—जी॒व॒नी॒ये॑। भ॒व॒तः॒। उ॒प॒जी॒व॒नी॒य इत्यु॑प—जी॒व॒नी॒यः॒। भ॒व॒ति॒। २८ (५०) ॥ [२८] ॥ यः। ए॒व॒म्। वे॒द॒। ए॒षः। ते॒। रु॒द्र॒। भा॒गः॒। य॒म्। नि॒र॒या॒च॒था इति॑ निः—अ॒या॒च॒थाः॒। त॒म्। जु॒ष॒स्व॒। वि॒देः॒। गौ॒प॒त्य॒म्। रा॒यः॒। पो॒ष॒म्। सु॒वी॒र्य॑मि॒ति॒ सु—वी॒र्य॑म्। स॒व्व॒त्स॒री॒णा॒मि॒ति॒ सं—व॒त्स॒री॒णा॑म्। स्व॒स्ति॒म्॥ म॒नुः॒। पु॒त्रे॒भ्यः॒। दा॒य॒म्। वी॒ति॒। अ॒भ॒ज॒त्। सः॒। ना॒भा॒ने॒दि॒ष्ठ॒म्। ब्र॒ह्म॒च॒र्य॑मि॒ति॒ ब्र॒ह्म—च॒र्य॑म्। व॒स॒न्त॒म्। नि॒रि॒ति॒। अ॒भ॒ज॒त्। सः॒। ए॒ति॒। अ॒ग॒च्छ॒त्। सः॒। अ॒ब्र॒वी॒त्। क॒था॒। मा॒। नि॒रि॒ति॒। अ॒भा॒क्। इति॑। न॒। त्वा॒। नि॒रि॒ति॒। अ॒भा॒ख॒ष॒म्। इति॑। अ॒ब्र॒वी॒त्। अ॒ङ्गि॒र॒सः॒। इ॒मे॒। स॒त्र॒म्। आ॒स॒ते॒। ते॒। २९ (५०) ॥ [२९] ॥ सु॒व॒र्ग॑मि॒ति॒ सु॒वः—ग॒म्। लो॒क॒म्। न॒। प्रे॒ति॒। जा॒न॒न्ति॒। ते॒भ्यः॒। इ॒द॒म्। ब्रा॒ह्म॒ण॒म्। ब्रू॒हि॒। ते॒। सु॒व॒र्ग॑मि॒ति॒ सु॒वः—ग॒म्। लो॒क॒म्। य॒न्तः॒। ये॒। ए॒षा॒म्। प॒श॒वः॒। ता॒न्। ते॒। दा॒स्य॑न्ति॒। इति॑। तत्। ए॒भ्यः॒। अ॒ब्र॒वी॒त्। ते॒। सु॒व॒र्ग॑मि॒ति॒ सु॒वः—ग॒म्। लो॒क॒म्। य॒न्तः॒। ये॒। ए॒षा॒म्। प॒श॒वः॒। आ॒स॒न्न॒। ता॒न्। अ॒स्मै॒। अ॒द॒दुः॒। त॒म्। प॒शु॒भि॒रि॒ति॒ प॒शु—भिः॒। च॒र॒न्त॒म्। य॒ज्ञ॒वा॒स्ता॒वि॒ति॒ य॒ज्ञ—वा॒स्तौ॒। रु॒द्रः॒। ए॒ति॒। अ॒ग॒च्छ॒त्। सः॒। अ॒ब्र॒वी॒त्। म॒म॒। वै॒। इ॒मे॒। प॒श॒वः॒। इति॑। अ॒दुः॒। वै॒। ३० (५०) ॥ [३०] ॥ म॒ह्य॑म्। इ॒मा॒न्। इति॑। अ॒ब्र॒वी॒त्। न॒। वै॒। त॒स्य॒। ते॒। ई॒श॒ते॒। इति॑। अ॒ब्र॒वी॒त्। य॒त्। य॒ज्ञ॒वा॒स्ता॒वि॒ति॒ य॒ज्ञ—वा॒स्तौ॒। ही॒य॒ते॒। म॒म॒। वै॒। तत्। इति॑। त॒स्मा॑त्। य॒ज्ञ॒वा॒स्त्वि॒ति॒ य॒ज्ञ—वा॒स्तु॒। न॒। अ॒भ्य॑वे॒त्य॒मि॒त्य॒भि—अ॒वे॒त्य॑म्। सः॒। अ॒ब्र॒वी॒त्। य॒ज्ञे॒। मा॒। ए॒ति॒। भ॒ज॒। अथ॑। ते॒। प॒शू॒न्। न॒। अ॒भी॒ति॒। म॒ङ्ग॒स्ये॒। इति॑। त॒स्मै॑। ए॒त॒म्। म॒न्थि॑नः॒। स॒ङ्ग॒स्त्रा॒व॒मि॒ति॒ सं—स्त्रा॒व॒म्। अ॒जु॒हो॒त्। त॒तः॒। वै॒। त॒स्य॒। रु॒द्रः॒। प॒शू॒न्। न॒। अ॒भी॒ति॒। अ॒म॒न्य॑त्। य॒त्र॒। ए॒त॒म्।

ए॒वम् । वि॒द्वान् । म॒न्थिनः॑ । स॒ङ्ग॒स्त्रा॒वमि॑ति सं—स्त्रा॒वम् । जु॒होति॑ । न । तत्र । रु॒द्रः । प॒शून् ।
अ॒भीति॑ । म॒न्यत ॥ [३१] ॥

(दधात्वा यतनवतीर्या उपजीवनीयौ भवति तेऽ दुर्वै यत्रैत मेकादश च)

॥ ९ ॥

जुष्टः । वाचः । भूयासम् । जुष्टः । वाचः । पतये । देवि । वाक् ॥ यत् । वाचः । मधुम-
दिति मधु—मत् । तस्मिन् । मा । धाः । स्वाहा । सरस्वत्यै ॥ ऋचा । स्तोमम् । समिति ।
अर्द्धय । गायत्रेण । रथन्तरमिति रथं—तरम् ॥ बृहत् । गायत्रवर्तनीति गायत्र—वर्तनि ॥ यः ।
ते । द्रप्सः । स्कन्दति । यः । ते । अशुः । बाहुच्युत इति बाहु—च्युतः । धिषणयोः । उपस्थादि-
त्युप—स्थात् ॥ अदध्वर्योः । वा । परीति । यः । ते । पवित्रात् । स्वाहाकृतमिति स्वाहा—कृतम् ।
इन्द्राय । तम् । जुहोमि ॥ यः । द्रप्सः । अशुः । पतितः । पृथिव्याम् । परिवापादिति परि—
वापात् । ३२ (५०) ॥ [३२] ॥ पुरोडाशात् । करम्भात् ॥ धानासोमादिति धाना—सोमात् ।
मन्थिनः । इन्द्र । शुक्रात् । स्वाहाकृतमिति स्वाहा—कृतम् । इन्द्राय । तम् । जुहोमि ॥ यः । ते ।
द्रप्सः । मधुमानिति मधु—मान् । इन्द्रियावानितीन्द्रिय—वान् । स्वाहाकृत इति स्वाहा—कृतः ।
पुनः । अप्येतीत्यपि—एति । देवान् ॥ दिवः । पृथिव्याः । परीति । अन्तरिक्षात् । स्वाहाकृत-
मिति स्वाहा—कृतम् । इन्द्राय । तम् । जुहोमि ॥ अदध्वर्युः । वै । ऋत्विजाम् । प्रथमः । युज्यते ।
तेन । स्तोमः । योक्तव्यः । इति । आहुः । वाक् । अग्रेगा इत्यग्रे—गाः । अग्र । एतु । ऋजुगा
इत्यृजु—गाः । देवेभ्यः । यशः । मयि । दधती । प्राणानिति प्र—अनान् । पशुषु । प्रजामिति प्र—
जाम् । मयि । ३३ (५०) ॥ [३३] ॥ च । यजमाने । च । इति । आह । वाचम् । एव । तत् । यज्ञ-
मुख इति यज्ञ—मुखे । युनक्ति । वास्तु । वै । एतत् । यज्ञस्य । क्रियते । यत् । ग्रहान् । गृहीत्वा ।
बहिष्पवमानमिति बहिः—पवमानम् । सर्पन्ति । पराञ्चः । हि । यन्ति । पराचीभिः । स्तुवते ।
वैष्णव्या । ऋचा । पुनः । एत्येत्या—इत्य । उपेति । तिष्ठते । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञम् । एव ।
अकः । विष्णो इति । त्वम् । नः । अन्तमः । शर्म । यच्छ । सहन्त्य ॥ प्रेति । ते । धाराः । मधुश्रुत
इति मधु—श्रुतः । उथ्सम् । दुहते । अख्वितम् । इति । आह । यत् । एव । अस्य । शयानस्य ।
उपशुष्यतीत्युप—शुष्यति । तत् । एव । अस्य । एतेन । एति । प्याययति ॥ [३४] ॥

(परिवापात् प्रजां मयि दुहते चतुर्दश च)

॥ १० ॥

★

अग्निना॑ । रयिम् । अश्ववत् । पोषम् । एव । दिवेदिव इति दिवे—दिव ॥ यशसम् । वीरवत्तम-
मिति वीरवत्—तमम् ॥ गोमानिति गो—मान् । अग्ने । अविमानित्यवि—मान् । अश्वी । यज्ञः ।
नृवत्सवेति नृवत्—सखा । सदर्म् । इत् । अप्रमृष्य इत्यप्र—मृष्यः ॥ इडावानितीडा—वान् ।
एषः । असुर । प्रजावानिति प्रजा—वान् । दीर्घः । रयिः । पृथुबुद्ध इति पृथु—बुद्धः । सभावा-
निति सभा—वान् ॥ एति । प्यायस्व । समिति । ते ॥ इह । त्वष्टारम् । अग्रियम् । विश्वरूपमिति
विश्व—रूपम् । उपेति । ह्वये ॥ अस्माकम् । अस्तु । केवलः ॥ तत् । नः । तुरीपम् । अध । पोष-
यित्वा । देव । त्वष्टः । वीति । रराणः । स्यस्व ॥ यतः । वीरः । ३५ (५०) ॥ [३५] ॥ कर्मण्यः ।
सुदख्ख इति सु—दख्खः । युक्तग्रावेति युक्त—ग्रावा । जायते । देवकाम इति देव—कामः ॥
शिवः । त्वष्टः । इह । एति । गहि । विभुरिति वि—भुः । पोषे । उत । त्मना ॥ यज्ञे यज्ञ इति यज्ञे—
यज्ञे । नः । उदिति । अव ॥ पिशङ्गरूप इति पिशङ्ग—रूपः । सुभर इति सु—भरः । वयोधा इति
वयः—धाः । श्रुष्टी । वीरः । जायते । देवकाम इति देव—कामः ॥ प्रजामिति प्र—जाम् । त्वष्टा ।
वीति । स्यतु । नाभिम् । अस्मे इति । अथ । देवानाम् । अपीति । एतु । पथः ॥ प्रेति । नः । देवी ।
एति । नः । दिवः ॥ पीपिवाशसम् । सरस्वतः । स्तनम् । यः । विश्वदर्शत इति विश्व—दर्शतः ॥
धुख्खीमहि । प्रजामिति प्र—जाम् । इषम् ॥ [३६] ॥ ये । ते । सरस्वः । ऊर्मयः । मधुमन्त इति
मधु—मन्तः । घृतश्रुत इति घृत—श्रुतः ॥ तेषाम् । ते । सुम्नम् । ईमहे ॥ यस्य । व्रतम् । पशवः ।
यन्ति । सर्वे । यस्य । व्रतम् । उपतिष्ठन्त इत्युप—तिष्ठन्ते । आपः ॥ यस्य । व्रते । पुष्टिपतिरिति
पुष्टि—पतिः । निविष्ट इति नि—विष्टः । तम् । सरस्वन्तम् । अवसे । हवेम् ॥ दिव्यम् । सुपर्णमिति
सु—पर्णम् । वयसम् । बृहन्तम् । अपाम् । गर्भम् । वृषभम् । ओषधीनाम् ॥ अभीपतः । वृष्ट्या ।
तर्पयन्तम् । तम् । सरस्वन्तम् । अवसे । हवेम् ॥ सिनीवालि । पृथुष्टुक इति पृथु—स्तुके । या ।
देवानाम् । असि । स्वसा ॥ जुषस्व । हव्यम् । ३७ (५०) ॥ [३७] ॥ आहुतमित्या—हुतम् ।
प्रजामिति प्र—जाम् । देवि । दिदिष्टि । नः ॥ या । सुपाणिरिति सु—पाणिः । स्वङ्गुरिति सु—
अङ्गुरिः । सुषूमेति सु—सूमा । बहुसूवरीति बहु—सूवरी ॥ तस्यै । विश्वपत्न्यै । हविः । सिनी-

वा॒ल्यै । जु॒होत॒न ॥ इन्द्र॑म् । वः । वि॒श्वतः॑ । परी॑ति । इन्द्र॑म् । नरः ॥ अ॒सित॑वर्णा इत्य॑सित—
वर्णाः । हर॑यः । सु॒पर्णा इति॑ सु—पर्णाः । मि॒हः । वसा॑नाः । दि॒वम् । उदि॑ति । प॒तन्ति ॥ ते ।
एति॑ । अ॒ववृ॒त्रन्न । स॒दनानि॑ । कृ॒त्वा । आ॒त् । इ॒त् । पृ॒थि॒वी । घृ॒तैः । वी॑ति । उ॒द्यते ॥ हि॒र॒ण्य॒केश॑
इति॑ हि॒र॒ण्य—केशः॑ । रज॑सः । वि॒सार इति॑ वि—सारे । अ॒हिः । धु॒निः । वा॒तः । इ॒व । ध्र॒जी॒मान् ॥
शु॒चि॒भ्राजा इति॑ शु॒चि—भ्राजाः । उ॒षसः॑ । ३८ (५०) ॥ [३८] ॥ नवे॑दाः । यश॑स्वतीः । अ॒प-
स्युवः॑ । न । स॒त्याः ॥ एति॑ । ते । सु॒पर्णा इति॑ सु—पर्णाः । अ॒मिन॑न्त । ए॒वैः । कृष्णः॑ । नो॒ना॒व ।
वृ॒षभः॑ । यदि॑ । इ॒दम् ॥ शि॒वाभिः॑ । न । स्म॒र्यमा॑नाभिः । एति॑ । अ॒गात् । प॒तन्ति । मि॒हः । स्त॒न-
र्य॑न्ति । अ॒भ्रा ॥ वा॒श्रा । इ॒व । वि॒द्युदि॑ति वि—द्युत् । मि॒मा॒ति । व॒थ्सम् । न । मा॒ता । सि॒ष॒क्ति ॥
यत् । ए॒षाम् । वृ॒ष्टिः । अ॒स॒र्जि ॥ पर्व॑तः । चि॒त् । म॒हि । वृ॒द्धः । बि॒भा॒य । दि॒वः । चि॒त् । सा॒नु ।
रे॒ज॒त । स्व॑ने । वः ॥ यत् । क्री॒ड॒थ । म॒रुतः॑ । ३९ (५०) ॥ [३९] ॥ ऋ॒ष्टि॒मन्त॑ इत्यृ॒ष्टि—मन्तः॑ ।
आ॒पः । इ॒व । स॒दि॒घ्न्यञ्चः॑ । ध॒व॒द॒ध्वे ॥ अ॒भी॒ति । क॒न्द । स्त॒न॒य । गर्भ॑म् । एति॑ । धाः । उ॒द॒न्व-
तेत्यु॑द॒न्न—वता॑ । परी॑ति । दी॒य । रथे॑न ॥ दृ॒तिम् । स्वि॑ति । क॒रु॒ष । वि॒षित॑मि॒ति वि—सि॒तम् ।
न्यञ्च॑म् । स॒माः । भ॒वन्तु । उ॒द्व॒तेत्य॑त्—वता॑ । नि॒पा॒दा इति॑ नि—पा॒दाः ॥ त्वम् । त्या । चि॒त् ।
अ॒च्यु॒ता । अ॒ग्ने । प॒शुः । न । यव॑से ॥ धाम॑ । ह । यत् । ते । अ॒ज॒र । वना॑ । वृ॒श्चन्ति॑ । शि॒क॒सः ॥
अ॒ग्ने । भू॒री॒णि । तव॑ । जा॒त॒वे॒द इति॑ जा॒त—वे॒दः । दे॒व । स्व॒धा॒व इति॑ स्व॒धा—वः । अ॒मृत॑स्य ।
धाम॑ ॥ याः । च । ४० (५०) ॥ [४०] ॥ मा॒याः । मा॒यि॒नाम् । वि॒श्वमि॑न्वेति॑ वि॒श्वम्—इ॒न्व । त्वे
इति॑ । पूर्वीः॑ । स॒न्द॒धुरि॑ति सं—द॒धुः । पृ॒ष्ठ॒ब॒न्धो इति॑ पृ॒ष्ठ—ब॒न्धो ॥ दि॒वः । नः । वृ॒ष्टिम् । म॒रुतः॑ ।
र॒री॒द॒ध्वम् । प्रे॑ति । पि॒न्व॒त । वृ॒ष्णः । अ॒श्व॒स्य । धा॒राः ॥ अ॒र्वा॒ङ् । ए॒तेन॑ । स्त॒न॒यि॒तुना॑ । एति॑ ।
इ॒हि । अ॒पः । नि॒षि॒ञ्च॒न्निति॑ नि—सि॒ञ्च॒न्न । अ॒सुरः॑ । पि॒ता । नः ॥ पि॒न्व॑न्ति । अ॒पः । म॒रुतः॑ ।
सु॒दान॑व इति॑ सु—दान॑वः । प॒यः । घृ॒त॒व॒दि॒ति घृ॒त—व॒त् । वि॒दथे॑षु । आ॒भुव॑ इत्या॑—भुवः॑ ॥
अ॒त्यम् । न । मि॒हे । वी॑ति । न॒य॑न्ति । वा॒जिन॑म् । उ॒थ्स॑म् । दु॒ह॑न्ति । स्त॒न॒य॑न्तम् । अ॒खि॑तम् ॥
उ॒द॒प्रु॒त इत्यु॑द—प्रु॒तः । म॒रुतः॑ । तान् । इ॒य॒र्त । वृ॒ष्टिम् । ४१ (५०) ॥ [४१] ॥ ये । वि॒श्वे ।
म॒रुतः॑ । जु॒नन्ति॑ ॥ क्रो॒शा॒ति । गर्दा॑ । क॒न्या । इ॒व । तु॒न्ना । पे॒रुम् । तु॒ञ्जाना॑ । प॒त्या । इ॒व । जा॒या ॥
घृ॒तेन॑ । द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ द्या॒वा—पृ॑थि॒वी । म॒धु॒ना । स॒मि॒ति । उ॒र॒ख॒त् । प॒य॑स्वतीः । कृ॒णु॒त ।

आपः। ओषधीः॥ ऊर्जम्। च। तत्र। सुमतिमिति सु—मतिम्। च। पिन्वथ। यत्र। नरः।
 मरुतः। सिञ्चथ। मधु॥ उदिति। उ। त्यम्। चित्रम्॥ और्वभृगुवदित्यौर्वभृगु—वत्। शुचिम्।
 अप्रवानवदित्यप्रवान—वत्। एति। हुवे॥ अग्निम्। समुद्रवाससमिति समुद्र—वाससम्॥ एति।
 सवम्। सवितुः। यथा। भगस्य। इव। भुजिम्। हुवे॥ अग्निम्। समुद्रवाससमिति समुद्र—
 वाससम्॥ हुवे। वातस्वनमिति वात—स्वनम्। कविम्। पर्जन्यक्रन्द्यमिति पर्जन्य—क्रन्द्यम्।
 सहः॥ अग्निम्। समुद्रवाससमिति समुद्र—वाससम् ॥ [४२] ॥

(वीर इष५ हव्य मुषसौ मरुतश्च वृष्टिं भगस्य द्वादश च)

॥ ११ ॥

॥ हरिः ॐ ॥

तृतीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः — पद पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
११	४२

ॐ